

УДК 930.1:94(477).152

DOI: 10.17721/2413-7065.1(94).2025.323019

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ УКРАЇНОЗНАВЧИХ ЦЕНТРІВ У США І КАНАДІ ТА МАЙБУТНІ ОБРІЇ ЇХНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Ірина КРАСНОДЕМСЬКА

orcid.org/0000-0001-5552-9073

кандидат історичних наук, старший науковий співробітник

НДІ українознавства КНУ імені Тараса Шевченка

email: kiisof@ukr.net

Юліана ШИНКАРИК

orcid.org/0000-0002-1629-5910

молодший науковий співробітник

НДІ українознавства КНУ імені Тараса Шевченка

email: shynkaryk.iuliana@gmail.com

Анотація. *Висвітлюється діяльність основних українських наукових центрів у США і Канаді в галузі україністики. Особливу увагу приділено їхній науково-дослідній роботі на сучасному етапі, зокрема підготовці спеціалістів, створенню наукових праць, а також проведенню різноманітних конференцій, семінарів та інших заходів. З'ясовуються тенденції розвитку українознавчих центрів у цих країнах та окреслюються перспективи їхньої діяльності.*

Ключові слова: *Україна, українські студії, українознавство, США, Канада, дослідження, осередки.*

Постановка проблеми. Сьогодні українська держава усе більше уваги приділяє розвитку україністики за кордоном, розглядаючи її як важливий інструмент впливу та культурної дипломатії. Поширювати знання про Україну та об'єднувати міжнародну спільноту навколо цієї теми стало для нашої держави важливим пріоритетним завданням. Українські студії мають слугувати засобом формування світової обізнаності, суб'єктності України та донесення правди про її історію й сучасність. За даними Українського інституту при МЗС України, станом на 2022 р. у світі функціонували 91 центр суто українських студій, 73 осередки регіональних студій з вивчення України. Найбільше їх зосереджено у Канаді, США, Польщі та Німеччині [26]. Їхній розвиток тісно пов'язаний як із

хвилями української еміграції у ХХ ст., так і з масовим виїздом понад 6 мільйонів українців після початку повномасштабної війни у 2022 році.

Огляд досліджень та публікацій. Наразі є небагато досліджень, які певним чином стосуються аналізу наукової діяльності та перспектив розвитку осередків українознавства в США і Канаді. Зокрема, в працях Т. Антонюк, І. Краснодемської, Н. Мерфі, Н. Паламарчук і О. Радецької, Т. Плазової, Н. Солонської [4; 7; 8; 10; 17; 18; 24; 25] висвітлюються в основному історичні етапи еміграції українців до цих країн, становлення та функціонування там українознавчих центрів у другій половині ХХ – на початку ХХІ ст., їхній внесок в утвердження української незалежності.

У 2022 р. Український інститут при

© Краснодемська І., Шинкарик Ю.

МЗС України опублікував дослідження «Українські і кримськотатарські студії за кордоном: дослідження стану і потреб», в якому вперше подані інтерактивна мапа понад 160-ти осередків студій у понад 30-ти країнах, у тому числі в США і Канаді, та відповідна онлайн-база з короткими описами і характеристиками самих осередків та їхніх дослідницьких пріоритетів, а також міститься аналітичний звіт щодо особливостей формування і розвитку українських студій в різних країнах та регіонах світу, з'ясовуються ключові проблеми у їхній діяльності та можливості й виклики, що постали перед світовою україністикою після 24 лютого 2022 р. Автори видання дійшли висновку, що важливою проблемою залишається переважаєння русистики в галузі східноєвропейських і славістичних досліджень. Проте остання хвиля російської агресії стимулювала академічну спільноту до обговорення перспективи реформування цих напрямів, аби забезпечити більш збалансоване й справедливе висвітлення культур, мов і країн регіону, які досі залишалися в тіні [26].

Багато інформації про окремі події, що відбуваються в університетах, центрах, дослідницькі проекти, наукові праці, лекції, курси з українознавчої проблематики міститься на їхніх офіційних сайтах.

Метою статті є аналіз діяльності основних наукових центрів США та Канади в галузі українознавства (Ukrainian Studies), визначення тенденцій розвитку та найактуальніших тем, перспективних

напрямів майбутніх українознавчих досліджень у цих країнах.

Виклад основного матеріалу. Основними центрами в США і Канаді, які проводять українознавчі дослідження, є Українська вільна академія наук (УВАН), Наукове товариство імені Т. Шевченка (НТШ), Український інститут Америки, Український науково-дослідний інститут Гарвардського університету, Інститут Гаррімана Колумбійського університету, Канадський інститут українських студій при Альбертському університеті, Центр українських канадських студій в Манітобському університеті тощо.

Після Другої світової війни багато науковців переїхали за океан, отже, виникла потреба в перенесенні діяльності українських наукових інституцій до США та Канади. Зокрема, у 1949 р. до Вінніпега перемістилася президія **Української вільної академії наук**¹, де вже раніше оселився її голова Д. Дорошенко, а у 1950 р. був заснований і американський осередок УВАН. З цього часу академія ділиться на дві наукові установи: Українська вільна академія наук у Канаді (Ukrainian Free Academy of Sciences in Canada) з осередком у м. Вінніпег (з 1949) та УВАН у США (The Ukrainian Academy of Arts and Sciences in the U.S.) з осідком у Нью-Йорку (з 1950).

Упродовж 1945–1965 рр. були утворені Інститути шевченкознавства при УВАН у Канаді (1951), США (1955), які розгорнули плідну діяльність, забезпечили появу головних наукових видань у галузі шевченкознавства.

Канадське відділення УВАН створило

¹ У листопаді 1945 року в німецькому місті Аугсбург українські науковці-емігранти, представники різних галузей науки, на чолі з Д. Дорошком заснували Українську вільну академію наук (УВАН), яка стала спадкоємицею Всеукраїнської академії наук у Києві 1920–1930 років.

розвинену структуру, що включала інститути, комісії, бібліотеку та архів. Також активно видавалася наукова періодика, серії «Slavistica», «Onomastica», «Ukrainica Canadiana», «Українські вчені». Зусиллями УВАН було опубліковано монументальні наукові праці та найважливіші українські видання: «Кобзар» Тараса Шевченка за редакцією Л. Білецького в чотирьох томах (1952–1954), «Матеріали до українсько-канадської фольклористики і діалектології» (1956–1963); «An Etymological Dictionary of Ukrainian Language» Я. Рудницького (1962), «Ukrainica Canadiana. 1953» / compiled by J. B. Rudnytskyj and D. Sokulsky (1954–1963), «Дмитро Дорошенко» Л. Білецького (1949), «І. Франко й франкіяна на Заході: статті й матеріали з приводу століття народин. 1856–1956» за редакцією Я. Рудницького (1957), «Франкіяна в американських і канадських бібліотеках» М. Антонович-Рудницької (1957), «Шевченкіана на Заході» Я. Рудницького (1957), «Назвознавчі статті» В. Симовича (1967), «Історія українців Канади» Михайла Марунчака (1968), «History of the Ukrainian Literature in Canada» Микити Мандрики (1968), «Slavic archives in Canada» Ольги Войценко (1971), «Провільні землі» О. Олеськіва (1975), «Нація в боротьбі за своє існування: 1932 і 1933 в Україні і діяспорі» М. Марунчака (1985), «Ювілейний збірник Української вільної академії наук у Канаді» (1976), «Козацько-перські взаємини в творах Пієтра делла Валле» О. Барана (1985), «Бібліографія Михайла Г. Марунчака» В. Жилої (1991), «Таємниця початкової Русі в Києві» Ю. Книша (1991) та багато інших фундаментальних праць [28; 31].

Керівниками УВАН у Канаді були серед інших такі відомі в наукових колах

постаті, як Леонід Білецький та Ярослав Рудницький.

Офіційною датою створення УВАН у США вважається 15 квітня 1950 р. Дещо пізніше, 15 грудня 1950 року, затвердили статут УВАН у США. Відповідно до нього структура Академії поділилася на кілька відділів: історично-філологічно-філософський; правничо-економічний; медичних і природничих наук; фізико-хімічно-математичний і технічних наук [10, с. 381]. Дослідна робота в Академії проводиться по секціях і комісіях, а також в спеціально організованих осередках. В УВАН США діють такі осередки: Інститут шевченкознавства, Музей-архів ім. Д. Антоновича, Мистецька кураторія, Кабінет археології і антропології ім. Чикаленка, лабораторія протозоології у Філадельфії. Групи Академії активно функціонують у таких містах, як Денвер, Вашингтон, Детройт і Філадельфія [5, с. 3–4].

Від 1951 р. Академія розпочала видавати англомовний журнал «Annals of the Ukrainian Academy of Arts and Sciences in the U.S.A.», в якому публікувалися роботи українських учених, як сучасників, так і минулого. За п'ятдесят років було опубліковано 20 томів цього видання. Завдяки часопису англомовна аудиторія змогла ознайомитися з творчістю таких видатних особистостей, як Наталія Полонська-Василенко, Дмитро Дорошенко, Михайло Грушевський, Михайло Драгоманов та багатьох інших. У журналі містяться статті на теми історії, археології, літературознавства, мовознавства, етнографії, права, політичних наук, біології, філософії та релігії. Видання розповсюджувалось у 44 країнах світу на різних континентах. Видавнича діяльність загалом є одним із головних напрямків

роботи Академії. До 2000 р. було надруковано 22 випуски «Бюлетеня УВАН у США» та 23 числа щорічника «Новини УВАН у США» [10, с. 382].

Протягом півстоліття в рамках роботи УВАН прочитано понад тисячу наукових доповідей. Лише упродовж 1998–2000 рр. організовано понад 40 конференцій, видано понад сто монографій. На початку XXI ст. в структурі організації налічувалося 194 особи: 126 дійсних членів, 46 членів-кореспондентів і 22 наукових співробітники [8, с. 404]. Серед членів Академії вирізняються такі видатні постаті, як мовознавець Юрій Шевельов, ботанік Олександр Архімович, історіограф і археограф Олександр Оглоблін, політолог Ярослав Білинський, економіст Михайло Борецький, історик Марко Антонович, фізик Олекса-Мирон Біланюк та ін.

Після 2011 р. в УВАН опубліковані «Щоденники» Євгена Чикаленка (2011) та Володимира Винниченка (2012), «Спогади» Ю. Шевельова (2017), «Листування Юрія Лавріненка та Юрія Шереха: 1945–1949» (2015), «Спогади про Лесю Українку» (2016), твори «В'ячеслав Липинський і його доба» (2013), «Лариса Петрівна Косач-Квітка (Леся Українка): біографічні матеріали, спогади, іконографія» (2014), Боронь О. «Повісті Тараса Шевченка і західноєвропейські літератури: рецепція та інтертекстуальні зв'язки» (2015), «Вибрані праці» Г. Костюка (2015), Гунчак Т. «Україна у XX–XXI століттях: нескінченні складності виживання» (2018) та інші праці. Також кожен рік УВАН видає «Новини з Академії».

Після ліквідації радянським режимом у 1939 р. **Наукового товариства імені Шевченка (НТШ)** 1947 р. ця

організація почала свою діяльність у США (Нью-Йорк), а 1949 р. – у Канаді (Торонто). Впродовж 50-х років XX ст. окремі осередки НТШ були створені в Детройті (1951), Клівленді (1956), Філадельфії (1957), Вашингтоні (1957), Чикаго (1958), Едмонтоні (1955), Оттаві (1957), Монреалі (з 1958, відновлене 1982) [9, с. 209–211].

НТШ видає серійні видання «Бібліотека українознавства» (понад 40 т.), «Український архів» (понад 50 т.), «Хроніка НТШ» (3 ч., зокрема 77, 79–80), «Бюлетень НТШ Америки», «Матеріали до української бібліографії» (т. 1), «Українська літературна бібліотека», «Етнографічний збірник», «Доповіді» («Papers»), «Бюлетень НТШ Канади» «Збірник матеріалів наукових конференцій», «Праці НТШ Канади», до яких входить «Західно-канадський збірник», а також опублікувало праці І. Витановича, П. Коваліва, М. Мови (Лиманського), Я. Пастернака, В. Іваниса, Д. Бучинського, Ю. Божика, І. Гузара та ін. Низка видань є спільними НТШ Канади й Торонтського університету (4 т.) та ін. [9, с. 210–211].

Окремо варто виділити праці НТШ: «Towards an Intellectual History of Ukraine: An Anthology of Ukrainian Thought from 1710 to 1995» (1995), «Українсько-чеський словник» (т. 1–2, 1994–1996), «Слово. Знак. Дискурс: Антологія літературно-критичної думки XX ст.» (1996, 2001), «Конкорданція поетичних творів Тараса Шевченка» (т. 1–4, 2001), «Атлас української мови» (т. 3, 2001), «Енциклопедія української діаспори» (т. 1, кн. 1–3. Сполучені Штати Америки. 2009–2018), а також твори Г. Грабовича «Шевченко, якого не знаємо» (2014), В. Дудки «Тарас Шевченко. Джерелознавчі студії» (2014), С. Росовецького «Шевченко

і його доба» (2015), О. Бороня «Поет і його проза: генезис, семантика і рецепція творчості Т. Шевченка» (2015), «Атлас українців в США: демографічні й соціально-економічні характеристики» [9, с. 210; 49].

У 2005 і 2006 роках відбулися два канадських конгреси суспільних і гуманістичних наук, організаторами яких виступили НТШ і УВАН у Канаді, а також Університет Онтаріо. 12 травня 2012 р. в НТШ (Торонто) проходила наукова конференція, присвячена 70-літтю створення УПА. У ній взяли участь Орест Субтельний, Галина Костюк, Петро Потічний, Дарія Даревич, Даґмара Турчин-Дувірак.

У 2024 р. НТШ у Канаді відзначало своє 75-річчя. У рамках святкування протягом року було проведено п'ять конференцій. Зокрема, 13 квітня відбулася 3-тя конференція у рамках відзначення 150-ліття НТШ в Україні та 75-ліття НТШ у Канаді «Наукове товариство ім. Шевченка у світі: діяльність і майбутнє». Останнім часом до лав товариства долучилося багато молодих науковців, які нині значною мірою формують його сучасний образ і визначають пріоритетні напрями роботи. Саме їхнім дослідженням були присвячені дві віртуальні конференції: «Члени НТШ в науці: молода генерація» (4 грудня 2021 р.), на якій свої доповіді виголосили три дослідники, і «Члени НТШ в науці» (10 грудня 2022 р.), де виступили п'ять молодих науковців [6].

Члени НТШ у США і Канаді кожен рік видають десятки наукових, науково-популярних праць. Тільки за 2023 р. ними опубліковано: «Тарас Шевченко у спогадах. Критичне видання. Томи 1–2», «3 голосних і приголосних: енциклопедія

імен, міст, птахів, рослин та усілякої всячини» (В. Махно), «Українознавчі студії американського книгознавця й бібліотекознавця Едварда Касинця (до 50-річчя наукової та популяризаторської діяльності). Бібліографічний покажчик», «Russia and Ukraine: Entangled Histories, Diverging States» (Марія Попова, Оксана Шевель. «Росія та Україна: заплутані історії, різні держави»), «The Russo-Ukrainian War: The Return of History» (Сергій Плохий. «Російсько-українська війна: Повернення історії»), «Молода Європа» Джузеппе Мадзіні і початки модерного націоналізму у Східній Європі» (А. Процик), «Dispossession: Anthropological Perspectives on Russia's War Against Ukraine. Ed. Catherine Wanner» («Позбавлення власності: антропологічні перспективи війни Росії проти України», ред. Кетрін Ваннер), «Freedom Taking Place: War, Women and Culture at the Intersection of Ukraine, Poland, and Belarus». Ed. Jessica Zychowicz («Свобода відбувається: війна, жінки та культура на перетині України, Польщі, Білорусі», ред. Джессіка Зихович) та ін. Загалом за 2023 р. побачило світ понад 20 видань членів НТШ-А [13, с. 37–40].

Таким чином, діяльність НТШ у США і Канаді є яскравим прикладом співпраці українських дослідників у діаспорі та Україні. Завдяки мережі осередків у таких містах, як Вашингтон, Детройт, Клівленд, Філадельфія й Чикаго, товариство здобуло вагомий авторитет завдяки своїй інтелектуальній відданості українській культурній та науковій спадщині [10, с. 382–383].

Однією з провідних академічних установ Сполучених Штатів Америки є **Український науково-дослідний інститут (HURI)** Гарвардського університету,

який займається підтримкою наукових досліджень та поширенням знань про Україну та сусідні країни Східної Європи. Він був заснований у червні 1973 р. завдяки українсько-американській спільноті під керівництвом професорів Омеляна Пріцака та Ігоря Шевченка та допоміг розмістити Україну на карті світової академічної спільноти.

Інститут тісно співпрацює з трьома гарвардськими кафедрами українознавства (історії, літератури та філології) і розробив низку академічних програм, включаючи щотижневі семінари, міжнародні конференції та інші форуми з українських студій, а також програму публікацій, яка включає вихідні видання, серію монографій, літературні переклади та *академічний журнал Harvard Ukrainian Studies* [45], заснований в березні 1977 р. Омеляном Пріцаком та Ігорем Шевченком. Головний редактор журналу Галина Гринь. До його наглядової ради входять відомі українознавці: Генрі Абрамсон, Кристина Бетин, Девід Фрік, Андреа Граціозі, Борис Гудзяк, Іван-Павло Химка, Ярослав Грицак, Тамара Гундорова, Роман Коропецький, Володимир Кравченко, Павло Роберт Магочій, Олександр Мотиль, Мирослава Мудрак, Марко Павлишин, Девід Сондерс, Моше Таубе та Олексій Толочко.

У HURI проводяться власні дослідження та заохочують вчених і студентів використовувати геоінформаційні системи (ГІС) для ілюстрації та пояснення економічних, історичних, політичних і соціальних трансформацій в Україні за допомогою просторового та часового аналізу [33].

Програма МАПА: Цифровий атлас України, яку проводять HURI та його партнери, спрямована на розвиток

українознавства з використанням ГІС з впровадженням останніх інноваційних інформаційних технологій у дослідження сучасної історії України та сучасної політичної географії.

Історичний атлас (Великий голод, Картографування Великого голоду, Нові відомості, Демографічне дослідження Голодомору, Веб-карта голоду, Карта історії голоду, Галереї карт Голодомору, Золотий вік Київської Русі, Генеалогія Русі, Історичне Поділля) [41].

Сучасний атлас (Чорнобиль, Донбас і Крим, Релігійна революція, Передача парафій, Релігійний плюралізм, Історія та ідентичність, Мова, До побачення Ленін, Україна і Росія, Статистика, Революція на граніті).

МАПА: Цифровий атлас України створено та підтримується командою науковців та професіоналів у галузі історії, демографії, соціології, географії та геоінформаційних систем (ГІС). Учасники вносять свій унікальний досвід і дані для розробки окремих проєктів у рамках ширшої програми МАПА [36]. Членами команди МАПА є Сергій Плохій, Костянтин Бондаренко, Соня Гупта, Наталія Левчук, сподвижниками – Надія Кравець, Джозеф Лівсі, Том Мюллер, Віталій Михайловський, Геннадій Поберезний, Крістіан Раффенспергер, Вікторія Середя, Сусана Торрес Пріето.

Проєкт МАПА «Великий голод» («Great Famine») фокусується на Голодоморі в Україні 1932–1933 років, який в Україні та за її межами широко вважається геноцидом. Проєкт присвячений геопросторовому аналізу втрат від голодомору та факторів, які могли на це вплинути. У ньому використано дані групи українських та американських демографів Олега Воловини, Омеляна

Рудницького, Наталії Левчук, Павла Шевчука та Алли Ковбасюк [54].

З часів християнізації Київської Русі у 988 р. і до захоплення Києва монголами в 1240 р. у всіх князівствах Київської Русі виникла й процвітала самобутня літературна й мистецька культура. «*Золотий вік Київської Русі*» (*The Golden Age of Kyivan Rus'*) – проект МАПА, який має на меті представити та описати мистецькі та літературні починання, що виникли протягом цього майже трьохсотлітнього періоду та сформува-ли середньовічну культуру однієї з найуспішніших слов'янських держав європейського середньовіччя [53].

Компонент «Генеалогія Русі» (*Rus' Genealogy*) проекту МАПА є спробою змінити уявлення сучасних науковців, включити Русь до ширшого наративу середньовічної Європи та створити картину середньовічного європейського світу, яка відповідає свідченням із першоджерела – той, що тягнеться від Атлантики на заході до Дніпра на сході. Одним із головних способів зробити це – вивчення зв'язків між Руссю та рештою Європи, зокрема династичних шлюбів. Правлячий рід Русі Володимировичі (також відомі як Рюриковичі) мав шлюбні зв'язки з владними родинами більшості середньовічної Європи [48].

Проект «Історичне Поділля» (*Historic Podillya*) представляє усі на цей час ідентифіковані топоніми (населені пункти, замки, гідроніми) на території історичного Поділля у пізньому середньовіччі. Поділля як регіон виникає на українських землях у середині XIV ст. Його першими християнськими володарями стають брати Коріатовичі (представники роду Гедиміна). Перемога над татарськими зверхниками під Синими

Водами відкрила їм шлях до створення удільного князівства. Боротьба Польського королівства та Великого князівства Литовського за українські землі призвела у 1430-х роках до поділу історичного Поділля на дві частини: західну – власне Подільське воєводство від 1434 р. у складі Корони Польської – та східну – Брацлавщину, або Східне Поділля, у Великому князівстві Литовському. Інформація про кожен ідентифікований топонім включає історичну назву, сучасну українську назву, англійську транслітерацію сучасної назви, рік (період) першої згадки та першу повітову належність того чи того населеного пункту у пізньому середньовіччі [40].

Гарвардський український літній інститут спільно з Гарвардською літньою школою мають акредитовані коледжі викладання з української мови та українознавчих предметів, а також проводять додаткові освітні та соціальні заходи. Це єдина програма такого роду в Північній Америці. Інститут пропонує сім тижнів інтенсивного навчання українських студій в акредитованих університетах. Програма включає чотири академічних курси, які пропонує Гарвардська літня школа, і щотижневу серію заходів, які проводить Український дослідницький інститут Гарварду (HURI). Кожного літа, з 1971 р., HURI збирає здібних студентів, аспірантів і працюючих професіоналів з усього світу. Гарвардський український літній інститут надає студентам можливість академічного просування, розвитку кар'єри та членства в різноманітній та міждисциплінарній спільноті вчених HURI. Черговий Гарвардський український літній інститут працюватиме 23 червня – 8 серпня 2025 р. на кампусі [39].

HURI щороку присуджує численні стипендії своїм студентам, які надаються на основі як заслуг, так і потреб. Нині в HURI читаються курси: Intensive Elementary Ukrainian – «Інтенсивна початкова українська» (Наталія Шпильова-Саєд, викладачка української мови, кафедра слов'янських мов і літератур, Гарвардський університет); Ukrainian for Reading Knowledge – «Українська для знань про читання» (Володимир Діброва, письменник, перекладач, літературний критик і дослідник Українського наукового інституту Гарвардського університету); «Держава і суспільство України» (Софія Вілсон, доцент кафедри політичних наук, Університет Південного Іллінойсу Едвардсвіль, президент Американської асоціації українських студій (AAUS)); «Традиція і сучасність: Україна XIX–XX ст.» (Сергій Біленький, науковий співробітник, Канадський інститут українських студій, Університет Альберти).

Загалом Інститут є місцем зустрічі ідей та людей, зацікавлених у дослідженні України та Східної Європи. HURI є тимчасовим, але гостинним домом для вчених з усього світу. З 2001 р. Інститут прийняв понад 160 стипендіатів, які приїжджають до Гарварду для проведення досліджень у галузі гуманітарних і соціальних наук. У відповідь на безпрецедентні умови, спричинені російською війною, тут засновані нерезидентні стипендії у співпраці з Інститутом гуманітарних наук про людину (IWM) [45].

Діяльність установи підтримується багатьма організаціями та окремими особами, зокрема Освітньою фундацією Петра Яцика, Фондом українознавства, докторами Ярославом та Надією Михайчуками та Фундацією родини Темерті.

У межах *Інституту Гаррімана Колумбійського університету* (Harriman Institute, Columbia) діє Програма українських студій Колумбійського університету [59], яка інтегрує українські студії в ширші інтелектуальні та політичні програми, одночасно сприяючи дослідженню та науковій роботі про сучасну Україну в Сполучених Штатах. Розширюючи наявні пропозиції факультетів, інститутів і шкіл Колумбійського університету, Програма українських студій має на меті розробити план, який навчатиме науковців, дипломатів, журналістів, бізнесменів і майбутніх спеціалістів історії, мови, літератури та політики України.

У 2021 р. студенти магістерської програми «Регіональні студії: Росія, Європа та Східна Європа» (MARS-REERS) могли вибрати такі курси з українських студій: «Пострадянське кіно», «Революційна Україна 1917–2017», «Українсько-американська спільнота Нью-Йорка», «Український націоналізм 1929–1959», «Військові та інформаційні операції Росії в Україні та інших державах», «Системна корупція в пострадянських суспільствах», «Зовнішня політика України», «Українська мова через літературу, медіа й політику» [27, с. 13].

Тоді ж в Інституті діяли програми:

- *Ukraine: power politics and diplomacy* (Україна: політика сили та дипломатія). Програма зосереджена на актуальних економічних і політичних викликах, які стоять перед Україною. Особлива увага приділяється Мінським угодам та ролі Нормандського саміту. Лекції проводить український дипломат, Надзвичайний і Повноважний Посол України Валерій Кучинський.

- *Agent of change: Ukrainian art between revolutions* (Агент змін:

українське мистецтво між революціями). У рамках цього курсу студенти під керівництвом мистецтвознавиці PhD Олени Мартинюк досліджують мистецький розвиток в умовах Російської імперії з особливим акцентом на творчість українських художників [29].

Директором Інституту Гаррімана є Валентина Ізмірлієва (Valentina Izmirlieva) – професор слов'янських мов і літератури. Валентина Ізмірлієва досліджує балканські, східнослов'янські релігійні й політичні культури, зосереджуючись на багатоетнічних і багаторелігійних імперіях та державах-наступниках. Тематика її публікацій – від середньовічних суспільств Середземномор'я та Причорномор'я, зокрема Київської Русі, до пострадянського культурного простору. Лауреат багатьох нагород і відзнак, у тому числі стипендії Центру Кулмана для науковців і письменників Нью-Йоркської публічної бібліотеки, професор В. Ізмірлієва прочитала інавгураційну лекцію Шевельова з українознавства у 2018 р. Вона заснувала та очолює Black Sea Networks (ініціатива дослідження Чорного моря як центру культурних, політичних та історичних інтересів) [60].

Марк Андричик (Mark Andryczyk) – асоційований науковий співробітник з українських студій Інституту Гаррімана. З 2007 р. керував українознавчою програмою Інституту та викладав курси української літератури на факультеті слов'янських мов Колумбійського університету. Має ступінь доктора філософії з української літератури в Університеті Торонто (2005). Автор монографії «Інтелектуал як герой в українській фантастиці 1990-х» (2012), перекладач української літератури англійською

мовою. М. Андричик є редактором антологій «Сучасна українська література», «Біла крейда днів» (2017) та «Писання з України: художня проза, поезія та есеїстика з 1965 року» (2022). Серед інших його опублікованих перекладів – есеїстика Юрія Андруховича «Моя остання територія: вибрані есеї» (2018) та роман Володимира Рафеєнка «Мондегрін: пісні про смерть і кохання» (2022). М. Андричик був запрошеним редактором спеціального випуску журналу «East/West: Journal of Ukrainian Studies» (т. 9, № 1, 2022), присвяченого українській культурі та війні на Донбасі [44].

В одному із найстаріших вищих навчальних закладів США – Ельському університеті – діють декілька українознавчих курсів [50]. Зокрема, це предмети з вивчення української мови для різних рівнів студентів «Ukrainian» (UKRN), лектором яких є Ольга Титаренко, «Slavic Languages and Literatures» (SLAV) – лектор Андрей Курейчик. На кафедрі історії доступною для студентів є програма «The Making of Modern Ukraine та Ukraine and Poland, 1569–1999». Куратором є один із найвідоміших дослідників, який вивчає сучасну Східну Європу загалом і Україну зокрема, Тімоті Девід Снайдер – американський історик та письменник, професор Ельського університету, дійсний член НТШ-Америка [57]. Ґрунтовні дослідження Тімоті Снайдера вийшли друком українською мовою, зокрема «Перетворення націй: Польща, Україна, Литва, Білорусь 1569–1999 рр.», «Криваві землі. Європа між Гітлером та Сталіним», «Роздуми про двадцяте століття».

У Ельському університеті вважають, що курс «Становлення сучасної України» (The Making of Modern Ukraine) – це

дослідження України від козацьких повстань 1648 року до Помаранчевої революції 2004 року. У силабусі до курсу зазначено: «Часто найважливіший історичний досвід важко оцінити. Україна має тенденцію ілюструвати головні тенденції європейської та світової історії, але іноді у формах, настільки інтенсивних чи радикальних, що вони залишаються без уваги та класифікації. Україна є взірцем європейського державотворення та раннім прикладом антиколоніального повстання». Темі включають занепад Речі Посполитої, Російську та Австрійську імперії, крах традиційного єврейського та польського суспільного життя, «привабливість» російської культури, зародження українського національного руху, громадянську війну, модернізацію, терор, наслідки нацистської окупації (зокрема, геноцид та етнічні чистки), проблеми демократичних реформ та європейської інтеграції з 1991 р. [55].

Американська історикиня Єльського університету Марсі Шор викладає сучасну європейську інтелектуальну історію. Її дослідження зосереджені на інтелектуальній історії Центральної та Східної Європи ХХ – ХХІ ст., зокрема «Смак попелу: загробне життя тоталітаризму у Східній Європі». У 2018 р. вона отримала стипендію Гутгенхайма за свій нинішній книжковий проект, історію феноменології у Східній і Центральній Європі, під назвою «Окуляри, що ширяють у космосі: зустрічі в Центральній Європі, які відбулися під час пошуку істини». Вона є постійним запрошеним співробітником Institut für die Wissenschaften vom Menschen у Відні. Наразі М. Шор є співкуратором публічного семінару/форуму Eurozine «Про

використання та недоліки історичних порівнянь для життя».

У 2017 р. у видавництві Єльського університету побачила світ книга Марсі Шор «Українська ніч. Інтимна історія революції» («The Ukrainian Night. An Intimate History of Revolution», Yale University Press. New Haven and London), яка одержала багато схвальних відгуків з боку критиків та науковців. За словами авторки, поштовхом до написання «Української ночі» було її знайомство з українським письменником і перекладачем Юрком Прохаськом. Потім з есею, первісна назва якого була «То був мій вибір»: Феноменологія української революції», книга Марсі Шор перетворилася на свідчення самовидця справді історичних подій. Справжні герої «Української ночі» – не політики й не учасники бойових дій, а студенти й викладачі університетів (Маркіян Прохасько, Богдан Солчаник, Марія Борисова, Михайло Мартиненко), науковці, літератори (Юрко Прохасько, Микола Рябчук, Сергій Жадан, Оля Гнатюк, Ярослав Грицак, Леонід Фінберг), митці (Святослав Вакарчук), активісти ЛГБТ, неочікувані прихильники (наприклад, Натан Хазін, ізраїльський равин і активний учасник української революції), але, головним чином, так звані «прості люди», які, ризикуючи всім, виходили на Майдан і, зрештою, перемогли [22].

Одна з наймолодших програм Ukrainian Studies діє в **Стенфордському університеті (Stanford University)**, що в Каліфорнії. У жовтні 1969 р. Стенфордський університет призначив «Комітет російських, східноєвропейських і комуністичних досліджень» Центром російських і східноєвропейських досліджень, визнаючи інституційні структури в цій

галузі, які виникли в Стенфорді за попередні десятиліття. Протягом останніх 50 років він був центром Стенфордського університету для міждисциплінарного дослідження величезного регіону, що простягається від Берлінської стіни до Берингової протоки. Завдання CREEES передбачають: навчання щорічної когорти студентів магістратури з російських, східноєвропейських та євразійських досліджень; підтримка студентів бакалаврату та аспірантів у кампусі, включаючи фінансування досліджень та вивчення мови, приймаючи відомих спеціалістів у цій галузі для викладання, лекцій та конференцій; розробка циклів лекцій, конференцій та публічних заходів; сприяння вивченню мови; розширення навчальної програми з країнознавства; підтримка інформаційно-роз'яснювальної діяльності громади. CREEES фінансується за рахунок інституційних грантів та окремих донорів, а також щорічної оперативної підтримки з боку університету. CREEES – центр міждисциплінарного інтелектуального обміну; спільнота студентів, науковців і практиків; ресурс для тих, хто цікавиться всіма питаннями Росії, Східної Європи та Євразії [42].

У Стенфордському університеті діє Стенфордський мовний центр «Language Courses: Regional Languages at Stanford», який пропонує повний спектр регіональних мовних курсів, а також спеціалізовані курси. Завдяки Спеціальній мовній програмі (SLP) Мовний центр пропонує низку мовних курсів для країн Східної Європи та Центральної Азії на основі попиту студентів, зокрема, є діючими курси з української мови (збережені на три чверті).

Хочемо виокремити доробок вченого Стівена Пайфера (Steven Pifer), який

працює у філії Центру міжнародної безпеки та співробітництва, а також є старшим науковим співробітником Інституту Брукінгса. Його дослідження зосереджені на контролі над ядерним озброєнням України, Росії та європейської безпеки. С. Пайфер пропонував коментарі з цих питань на Національному громадському радіо, PBS NewsHour, CNN і BBC, його праці опубліковані в різноманітних виданнях. Він є автором книги «Орел і тризуб: американсько-українські відносини в неспокійні часи» (2017) і співавтором книги «Можливість: Наступні кроки в скороченні ядерної зброї» (2012). Як офіцер дипломатичної служби у відставці С. Пайфер більше 25 років пропрацював у Державному департаменті, зосереджуючись на відносинах США з колишнім Радянським Союзом і Європою, а також на питаннях контролю над озброєнням та безпеки. Він працював заступником помічника держсекретаря в Бюро з питань Європи та Євразії з питань Росії та України, послом в Україні та спеціальним помічником президента, старшим директором з питань Росії, України та Євразії в Раді національної безпеки. З 2000 по 2001 рік був запрошеним науковцем у Стенфордському інституті міжнародних досліджень, а з 2008 по 2017 рік – постійним науковцем у Брукінгському інституті [34].

Університет Нотр-Дам (University of Notre Dam) розташований у місті Белмонт недалеко від Сан-Франциско та Силіконової долини, заснований у 1851 році. Навесні 2025 року в Університеті Нотр-Дам у США за ініціативою Клеменса Седмака, директора Інституту європейських студій ім. Нановіка, розпочне роботу Ukrainian Studies Hub

(USH) – науково-дослідний, стипендіальний і практичний центр при Інституті європейських студій ім. Нановіка (Nanovic Institute for European Studies), який є частиною Школи глобальних справ (Keough School of Global Affairs). Це спільний проект Університету Нотр-Дам та Українського католицького університету. Він має на меті об'єднати науковців довкола питань етики та релігії в контексті глобальних викликів та ролі України. Координуватиме роботу Ukrainian Studies Hub Інститут ім. Нановіка, який візьме на себе провідну роль у розширенні академічних проєктів щодо України [32].

Розпочне діяльність Ukrainian Studies Hub конференцією «Революції надії: стійкість та відновлення в Україні» (Revolutions of Hope: Resilience and Recovery in Ukraine), яка відбудеться 6–8 березня. Заплановано обговорення ряду питань, зокрема роль українських університетів та української інтелектуальної традиції у плеканні надії.

За словами Клеменса Седмака, відкриття Центру українських студій стане проєктом для досліджень про вплив католицьких університетів, політику пам'яті, Європу та роль України. Адже Україна пропонує світові багатогранний об'єктив, через який ми можемо досліджувати складний зв'язок між історичним досвідом, політичними процесами, регіональними поділами та сучасними викликами, і все це в контексті становлення демократії [12].

Окремої уваги заслуговує *Канадський інститут українських студій (CIUS)* в одному з найкращих вишів Канади Альбертському університеті, який має рекордну для закордонних українознавчих установ чисельність

персоналу – 40 співробітників. За словами директорки КІУС Н. Ханенко-Фрізен, «від часу заснування в 1976 р. місія Інституту полягала в організації та системній підтримці глибоких наукових досліджень із питань української історії, культури та у вивченні культурної й інтелектуальної спадщини українців у Канаді» [20]. З 2012 р. в Інституті функціонує заснована Володимиром Кравченком програма досліджень сучасної України (Contemporary Ukraine Studies program). Тут вивчають соціально-економічні процеси в сучасній Україні, історичну пам'ять, релігію й церкву в радянській Україні, українсько-російські стосунки та інші теми [27, с. 10].

Основні завдання КІУС на сучасному етапі: підтримка розвитку українознавчих студій на різних етапах навчання, організація українознавчих та українсько-канадських досліджень, видання книг та наукової періодики (науковий журнал «Journal of Ukrainian Studies», дві серії наукових праць з історії України: «Альбертська бібліотека українсько-канадських студій», «Канадська бібліотека українських студій» тощо), розробка програми української освіти для діаспори, налагодження зв'язків між науковцями, освітянами через проведення конференцій, лекцій та семінарів, сприяння дослідженням з тематики установи шляхом надання грантів, зокрема за Програмою українсько-канадських досліджень.

Найвідомішими проєктами КІУС є переклад англійською «Історії України-Руси» Михайла Грушевського та 5-томна «Encyclopedia of Ukraine».

Як окремі відділи (програми) інституту діють: Центр українських історичних досліджень Петра Яцика, створений

в 1989 р., який видає англomовні монографії та українські переклади західних праць, публікує документи, надає дослідницькі гранти; Українсько-канадська програма, спрямована на дослідження і популяризацію спадщини української діаспори в Канаді; Програма Стасюків з вивчення сучасної України, заснована в 1990 р.; Український мовний освітній центр, що опікується програмами двомовної англо-української та україномовної освіти за кордоном; Програма українських церковних і релігійних студій; Програма Ковальських з вивчення Східної України, заснована в 1998 р., спрямована на дослідження національного відродження на сході України. В Україні її представляє створений в 1999 р. Інститут українознавства ім. Ковальських у Харкові; Канадсько-український законодавчий та міжурядовий проект, створений у 2000 р., що підтримує демократичні та економічні реформи в Україні, організовує тренінги та консультації для обміну досвідом [14]. Головні напрямки сучасних досліджень КІУС: українська діаспора, голодомор, новітня російсько-українська війна; Науково-освітній консорціум із вивчення голодомору (Holodomor Research and Education Consortium), метою якого є дослідження, вивчення, опублікування та поширення правдивої інформації про Голодомор в Україні 1932–1933 рр. Українсько-Канадський дослідницько-документаційний центр при бібліотеці Університету Торонто містить архіви з неопублікованими записами очевидців голодомору та велику колекцію мікрофільмів про голодомор з ЦДАГО України (Київ). Програма Петра Яцика разом з Науково-освітнім консорціумом із вивчення голодомору (HREC) щороку

підтримує одного науковця, дослідження якого стосується теми голодомору [19].

Російська військова агресія проти України є замахом на суверенітет, демократію, українців і їхнє право на існування як нації. Це загроза глобальному демократичному порядку, миру, безпеці, міжнародним відносинам та економічній стабільності. Історики також несуть відповідальність за вирішення нової епістемологічної зміни парадигми в історичних дослідженнях, яку розпочала ця війна. Щоб дослідити ці та пов'язані з ними питання, в КІУС нещодавно започаткована серія міжнародних семінарів *«Історики і війна: переосмислення майбутнього»*. У 2022–2024 рр. відбувся 21 онлайн-семінар, зокрема на теми: «Переосмислення Другої світової війни у світлі вторгнення Росії в Україну», «Історики та війна: дискусія з проф. Тімоті Снайдером», «Рашизм/русизм – Росія фашистська?», «Історики та війна: дискусія з професором Ларрі Вольфом», «Свідчення про війну в Україні: як проводити інтерв'ю», «Сталінські геноциди, радянська війна та звірства російської армії: від радянських масових злочинів до нинішньої війни в Україні – продовження чи зміна?», «Україна в історичній політиці Росії: легітимація агресії», «Окупація як щоденний виклик: життя на окупованих територіях України під час воєн минулого та сьогодення», «Людські втрати війни: порівняльні погляди на переміщення, переселення та еміграцію українців у 20-му та 21-му століттях», «Інша зброя: пропаганда та дезінформація у війнах і конфліктах протягом сучасної історії України», «Дискусія з професором Тімоті Гартоном Ешем», «Україна в підручниках історії та освіта

наступного покоління після війни: перспективи України, Німеччини та Канади» та інші [2].

12 вересня 2024 р. відбувся семінар «Довкілля та війна: історичні перспективи та сучасні виклики», 16 жовтня – «Доторкнутися до війни через кіно та театр: зображення російсько-української війни», 13 листопада – «Культурна спадщина під загрозою: захист і відбудова в Україні під час війни», 12 грудня – «Роль релігії в пострадянській Україні та російсько-українська війна» [2]. Доповідачами були вчені з України (О. Стяжкіна, О. Лисенко, О. Зайцев, К. Бусол, В. Гриневич, Я. Грицак), США (Тімоті Снайдер, Марлен Ларуель, Ларрі Вольф), Канади (Любомир Люцюк, Наталія Ханенко-Фрізен, Сергій Єкельчик, Адріан Івахів), Бельгії (Ельжбета Ольжацька), Швейцарії (Ельза Уртізвереа), Німеччини (Кай Струве, Ян К. Берендс, Мартін Шульце Вессель, Анжела Абмайер), Великої Британії (Роджер Гріффінс), Швеції (Андреас Умланд, Елеонора Нарвселіус), Італії (Андреа Граціозі) та інших країн [2].

У відповідь на російську військову агресію проти суверенної України KIUC ініціював проєкт Witnessing the War in Ukraine Summer Institute (*Свідки війни в Україні. Літній інститут*), який відбувається останніх три роки. За цей час обставини війни сприяли стрімкому посиленню громадської активності та формуванню нових дослідницьких спільнот як усередині України, так і за її межами. Мета третього Літнього інституту у 2024 р. – дослідити свідчення у контексті прагнення до справедливості та запропонувати нові підходи до усної історії, вивчення пам'яті й антропології. Особливу увагу приділено створенню

простору довіри, гідності й підтримки для жертв війни, а також розширенню їхніх можливостей. Вивчаючи сучасні тенденції наукових і творчих рефлексій на тему війни в Україні, 27–30 серпня 2024 р. проведено ряд презентацій, виставок, майстер-класів, зустрічей [1].

Центр українських канадських студій в Манітобському університеті заснований у 1981 р. з метою створення, зберігання та поширення знань про Україну та українців у Канаді через викладання, дослідження та просвітницьку діяльність. Він щороку надає декілька курсів бакалаврату із різних галузей українознавства та міждисциплінарні програми навчання у галузях, що стосуються унікальної історії та взаємин України й Канади, їхньої культурної спадщини.

У 2020–2021 навчальному році це були два курси: з історії та економіки України, а також безплатний онлайн-курс, доступний для всіх охочих, про українсько-канадський фольклор [27, с. 10].

Попри те, що історично Центр пропонував близько 15–20 різних курсів з таких галузей, як українська мова, українсько-канадська література та фольклор, історія України та українців Канади, географія України, уряд і політика України, східне християнство, візантійське мистецтво та українське мистецтво в Канаді, наразі пропонується в середньому 5–6 курсів на рік. Основні напрями включають історію України та українців Канади, уряд і політику України, а також економіку України [30].

Науковці Центру Морін Флаєрти та Юлія Іванюк Сквайрз завершили дослідження за участю 33 учасників щодо історій, сподівань і мрій новоприбулих

канадських українців. Його було схвалено Комітетом з етики досліджень Об'єднаних факультетів Університету Манітоби. Ці аудіозаписи, перевірені учасниками, доступні через архіви та спеціальні колекції УМ [21, с. 20].

Українці, які мешкають у Канаді, зробили значний соціальний, економічний і культурний внесок у розвиток країни. Вивчення цієї спільноти, минулого та сучасного дає змогу зрозуміти українську спадщину та її роль у канадському суспільстві. Центр координує бакалаврську програму *Ukrainian Canadian Heritage Studies* з вивчення українсько-канадської спадщини, пропонує міждисциплінарні курси та програму «Лист про участь» (*Letter of Participation*), які включають лекції та зустрічі читацького клубу, різноманітні дослідницькі проекти з вересня по травень і охоплюють широкий спектр українців та українців Канади. Зустрічі читацького клубу відбуваються раз на два місяці й передбачають обговорення нової української (українсько-канадської) книги на кожній сесії. За підсумками 2021–2022 та 2022–2023 навчальних років Центр вручив дев'ять листів про участь. Серії лекцій, організовані Центром, відвідували в середньому двадцять п'ять учасників, а до кожного засідання читацького клубу залучалося близько п'яти учасників.

У 2023–2024 рр. ця програма продовжувалася й складалася із щомісячних лекцій і сесій читацького клубу раз на два місяці. Однією з визначних подій, що відбулися у вересні 2023 р., став показ документального фільму пана Гуто Пасько «Іван», який демонстрував життя українсько-канадської громади в Бразилії [21, с. 20].

На засіданнях читацького клубу

Центру українсько-канадських студій у 2023 р. відбулося обговорення книг: «Калинина пісня» доктора Лізи Грекул (грудень 2023 р.), «Без держави: Самоорганізація та політичний активізм в Україні» професорки Емілі Ченнел-Джастіс (12–19 жовтня 2023 р.), «Табір тортур на Райській вулиці» політв'язня Станіслава Асеева (6–7 квітня 2023 р.), в якій автор описує своє перебування в ув'язненні проросійських сил в окупованому Донецьку. Він потрапив у полон у травні 2017 р. через сфабриковані звинувачення «у шпигунстві» та був звільнений 29 грудня 2019 р. в рамках обміну полоненими. В'язниця, де його утримували, насправді є концтабором, де застосовують моторошні тортури. 3 березня 2023 р. відбулася зустріч з Іроїдою Винницькою на тему «Надзвичайне життя українських канадських жінок» [21, с. 21].

У 2023 р. Центром були організовані такі лекції з українознавчої проблематики: «Корінний кримськотатарський народ: минуле, сьогодення та майбутнє» (д-р Гаяна Юксель), «Інтелектуальні основи сучасної України» (д-р Андрій Заярнюк та д-р Остап Середа), «Spectatorship and Spirituality: Metaphysics of War in Yevhen Titarenko and Vitaliy Manskiy's Eastern Front» (д-р Сью Метисон, St. Paul's College), «Українське розселення в західних провінціях: вивчення даних перепису за 30 років» (Сандра Савчук), «Ворожі архіви» (д-р Любомир Луцюк), «Дари Комісії правди та примирення» (з українським перекладом, д-р Кевін Ламуре), «Цивільне волонтерство в контексті повномасштабного вторгнення Росії в Україну» (д-р Наталія Степанюк, онлайн), «Основні виклики та проблеми університетської освіти в умовах війни:

Україна 2022» (Юлія Іванюк Сквайрз), «Моя Україна тут: політика культурної та інтелектуальної продукції української діаспори (1945–1991)» (Еліза Лусент, онлайн), «Долучайтеся до своєї спільноти: презентація про N.E.E.D.S. Inc.» (Арік Гудбрандсон, онлайн) [21, с. 21–22] та ін.

Центр підтримує студентів для просування своїх програм та курсів. Троє кращих студентів з кожного курсу отримують фінансові призи, які стали можливими завдяки благодійним фондам. Крім цього, є такі нагороди, як премія Віталія Бутенка, стипендія Миколи та Анни Давидюк з українознавства, премія за есе Майкла та Грейс Хайкаві, стипендія Анни Смігель, стипендія Стіва та Анни Зуравецьких [21, с. 21; 35].

Центр українсько-канадських студій з осені 2022 р. започаткував першу щорічну постдокторську наукову стипендію імені Петра Яцика, метою якої є щорічна підтримка одного із найперспективніших молодих науковців, які вивчають Україну (українську Канаду), а також покращення розуміння української політики, історії та суспільства. Першою стипендіаткою Центру у 2022–2023 рр. стала доктор Наталія Степанюк, дослідження якої зосереджені на цивільному волонтерстві в контексті війни Росії в Україні [21, с. 22].

У 2024 р. стипендіаткою стала докторантка Центру україно-канадських студій Манітобського університету, старша викладачка кафедри історії Національного університету «Кієво-Могилянська академія» Оксана Клименко. Її основні наукові інтереси стосуються історії України ХХ ст., вивчення пам'яті, радянського суспільства та гендерних досліджень. О. Клименко проводила дослідження в Стенфордському університеті,

Українському дослідницькому інституті Гарвардського університету та Інституті наук про людину у Відні (Австрія). Тема дисертації – «Конструювання пам'яті нової радянської людини 1920–1930-х років (на прикладі Української Республіки)» [52; 15].

Центр разом із факультетом мистецтв організували та провели з 29 лютого по 27 квітня 2024 року в Університеті Манітоби виставку Моніки Фабріянської «Жінки на війні», яка спонукає до роздумів і художнього дослідження ролі та досвіду жінок під час війни [21, с. 21].

Висновки. Українознавчі центри у США та Канаді, а також вчені, їхні співробітники зосереджували свою увагу на дослідженні ключових питань українського соціуму та системи його духовних принципів, до яких належать мова, релігійні уявлення, звичаї, фольклор і народна творчість, що відображають самобутність та динаміку розвитку української нації. Науково-популярні публікації з україністики дослідників у США та Канаді українською й іншими мовами стали невід'ємним елементом етнічної культури і важливим засобом збереження національної ідентичності українців. Тематичне спрямування цих видань сприяло підтримці державного суверенітету України та формуванню якісно нового громадянського суспільства.

Українознавчі осередки в названих вище країнах співпрацюють з іншими інституціями в Україні й світі, сприяючи розвитку українських студій, інтеграції їх в світове академічне середовище, глибшому розумінню України, поширюючи знання про неї на міжнародному рівні, що має особливе значення в умовах російсько-української війни та сучасних геополітичних викликів.

Проаналізувавши тематику наукових досліджень основних українських центрів в США і Канаді за останні роки, можемо зробити висновок, що пріоритетними напрямками українознавчих досліджень у цих країнах нині є: проблеми сучасної України, зокрема її внутрішньо переміщеного населення; усна історія новітньої російсько-української війни; проблеми реінтеграції тимчасово окупованих українських територій; майбутня відбудова України; екологічні злочини Росії під час сучасної війни; Голодомор в Україні 1932–1933 років; імперський досвід України XVII–XX століть; причини та наслідки Євромайдану та Революції гідності 2013–2014 років; мовознавчі, літературознавчі, церковні та релігійні студії тощо.

Також необхідно зазначити, що українознавство в США і Канаді все ще залишається в тіні європейських та російських студій. Тому в умовах таких змін назріла необхідність суттєвої трансформації українознавства, орієнтуючи його на задоволення потреб зовнішньої аудиторії. Це нове завдання вирішується шляхом активізації діяльності провідних зарубіжних наукових центрів, що займаються Ukrainian Studies, та перегляду підходів до українознавчих досліджень всередині країни.

ЛІТЕРАТУРА

1. Альбертський університет. *Факультет мистецтв. Канадський інститут українських студій. Проекти. Свідки війни в Україні. Літній інститут 2024*. URL: <https://www.ualberta.ca/en/canadian-institute-of-ukrainian-studies/projects/witnessing-war-ukraine/index.html> (дата звернення: 25.01.2025).
2. Альбертський університет. *Факультет мистецтв. Канадський інститут українських студій. Проекти. Історики і війна: переосмислення майбутнього*. URL: <https://www.ualberta.ca/en/canadian-institute-of-ukrainian-studies/projects/historians-and-the-war.html> (дата звернення: 25.01.2025).
3. Альбертський університет. *Факультет мистецтв. Канадський інститут українських студій. Проекти. Місто і війна: Інтерв'ю*. URL: <https://www.ualberta.ca/en/canadian-institute-of-ukrainian-studies/projects/city-and-war.html> (дата звернення: 25.01.2025).
4. Антонюк, Т. *Українська вільна академія наук (УВАН): місія та здобутки*. (За виданнями з фонду відділу зарубіжної україніки Інституту книгознавства Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського). URL: <http://conference.nbuv.gov.ua/report/view/id/998> (дата звернення: 25.01.2025).
5. Архімович, О. *Підсумки діяльності Української Вільної Академії Наук в 1967/8 академічному році*. Нью-Йорк, 1969. 10 с.
6. Дагмара Турчин-Дувірак. *НТШ в особистих спогадах та рефлексіях*. URL: <https://ntsh.ca/wp-content/uploads/2024/11/%D0%9D%D0%A2%D0%A8-%D0%A1%D0%AC%D0%9E%D0%93%D0%9E%D0%94%D0%9D%D0%86-%D0%86-%D0%97%D0%90%D0%92%D0%A2%D0%A0%D0%90.pdf> (дата звернення: 21.01.2025).
7. Краснодемська, І. Й. Розвиток українознавчих досліджень в США та Канаді (70–80-ті роки XX ст.). *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Історичні науки*. 2015. Вип. 23. С. 97–103.
8. Краснодемська, І. Й. Розроблення українознавчої проблематики вченими УВАН. *Українознавство*. 2003. № 4. С. 403–407.
9. Купчинський, О. А. Наукове товариство ім. Шевченка. *Енциклопедія історії України*: Т. 7: Мі-О / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. Київ, 2010. С. 203–211.
10. Мерфі, Н. Українознавчі наукові установи в США (друга половина XX ст.

- початок XXI ст.). *Наукові праці історичного факультету Запорізького державного університету*. Запоріжжя, 2005. Вип. XIX. С. 381–386.
11. Наукове товариство ім. Шевченка в Америці (діяльність Товариства від 15 травня 2010 року – до 21 травня 2011 року). URL: <https://ntsh.org/content/naukove-tovarisstvo-im-shevchenka-b-americi> (дата звернення: 10.01.2025).
12. Новий крок у співпраці та солідарності: в Нотр-Дамі розпочне роботу Центр українських студій. *Український католицький університет*. URL: <https://ucu.edu.ua/news/novyj-krok-u-spivpratsi-ta-solidarnosti-v-notr-dami-rozpochne-robotu-tsentru-ukrayinskyh-studij/> (дата звернення: 10.01.2025).
13. Нові видання членів НТША-А. *Бюлетень НТША-А*. 2023. № 55–56. С. 37–40. URL: https://shevchenko.org/wp-content/uploads/2024/04/BULLETIN_56_WEB.pdf (дата звернення: 10.01.2025).
14. Одним із провідних центрів українознавства за кордоном є Канадський інститут українських студій (КІУС) при Університеті Альберти (Канада). *Diaspora.ua*. 29 листопада 2024. URL: https://www.facebook.com/history.diaspora/photos/1159011576230267/?_rdr (дата звернення: 15.01.2025).
15. Оксана Клименко. Старший викладач кафедри історії Національного університету «Києво-Могилянська академія» (Oksana Klymenko, Senior Lecturer, History Department, National University of «Kyiv-Mohyla Academy»). URL: <https://www.huri.harvard.edu/people/oksana-klymenko> (дата звернення: 15.01.2025).
16. Осінні курси українознавства 2024. Україна. URL: <https://harriman.columbia.edu/wp-content/uploads/2024/08/FALL-2024-COURSES-IN-UKRAINIAN-STUDIES-1-1.pdf> (дата звернення: 15.01.2025).
17. Паламарчук, Н. І., Радецька, О. Й. Українська діаспора в Канаді та її внесок у становлення української незалежної держави. *Сторінки історії: збірник наукових праць*. 2016. Вип. 42. С. 129–137.
18. Плазова, Т. Суспільно-політична та культурно-просвітницька діяльність наукових осередків української діаспори в США. *Українська національна ідея*. 2010. Вип. 22. С. 28–33.
19. Програма Петра Яцика для дослідження України. URL: <https://inter.kpnu.edu.ua/uk/prohrama-petra-iatsyuka-dlia-doslidzhennia-ukrainy-ochikuiutsia-zaiavky-vid-kandydativ-na-2020-2021-navchalnyi-rik/> (дата звернення: 12.01.2025).
20. Протасова, А. Наталія Ханенко-Фрізен: «Для мене діалог є одним із майбутніх пріоритетів Канадського інституту українських студій». *Критика*. 2020. Жовтень. URL: <https://krytyka.com/ua/articles/nataliyakhanenko-frizen-dlya-mene-diyaloh-ie-odnym-iz-maybutnikh-priorytetiv-kanadskoho> (дата звернення: 12.01.2025).
21. Річний звіт Колегії Св. Андрія (Annual report St. Andrew's College). 2023. URL: <https://umanitoba.ca/st-andrews-college/sites/st-andrews-college/files/2024-02/2023-sac-annual-report.pdf> (дата звернення: 12.01.2025).
22. Світло «Української Ночі»: Єльський історик про Революцію Гідності. *Harvard University*. 02.12.2018. URL: <https://surl.li/rlwrwv> (дата звернення: 13.01.2025).
23. Слово бувшої голови Дарії Даревич на 75 літті НТШ в Канаді. URL: <https://surl.li/nmdcav> (дата звернення: 12.12.2025).
24. Солонська, Н. 125 років українській спільноті в Канаді. *Українська канадіана: анотований покажчик видань з фонду Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. Київ, 2017. С. 7–23.
25. Солонська, Н. Г. *Українська канадіана: анотований покажчик видань з фонду Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. Київ, 2017. 176 с.
26. Українські і кримськотатарські студії за кордоном: дослідження стану і потреб. Київ, 2022. 112 с.
27. Українські та кримськотатарські

студії у світі: основні напрямки діяльності і (само)презентація науково-освітніх інституцій. Київ, 2021. 33 с.

28. Українській Вільній Академії Наук – 75. URL: <http://www.nbu.gov.ua/node/5348> (дата звернення: 14.01.2025).

29. «Що нам по Україні задавали?»: Чого українського навчаються студенти по всьому світу. 17.06.2021. URL: <http://blog.ed-era.com/shcho-po-ukrayini-zadavali> (дата звернення: 14.01.2025).

30. Центр українських канадських студій. URL: <https://vsesvit.miok.lviv.ua/schools/330> (дата звернення: 14.01.2025).

31. 13 березня 1949 р. у Канаді почала діяльність Українська Вільна Академія Наук. *Diaspora.ua*. 13 березня 2023. URL: <https://www.facebook.com/history.diaspora/photos/a.516538005518814/1586297791876158/> (дата звернення: 14.01.2025).

32. A Ukrainian Studies Hub at Notre Dame. *Nanovic Institute for European Studies*. URL: <https://nanovic.nd.edu/about/ukrainian-studies-hub/> (дата звернення: 15.01.2025).

33. About mapa. *Ukrainian Research Institute Harvard University*. URL: <https://www.gis.huri.harvard.edu/about> (дата звернення: 15.01.2025).

34. All CISAC People. Visitors and Affiliates. Steven Pifer. *Stanford University*. URL: <https://cisac.fsi.stanford.edu/people/steven-pifer> (дата звернення: 16.01.2025).

35. Centre for Ukrainian Canadian Studies. December 2023 Newsletter. URL: <https://umanitoba.ca/arts/sites/arts/files/2024-05/cucs-newsletter-dec2023.pdf> (дата звернення: 16.01.2025).

36. Contemporary atlas. *Ukrainian Research Institute Harvard University*. URL: <https://www.gis.huri.harvard.edu/contemporary-atlas> (дата звернення: 16.01.2025).

37. Decolonizing Ukraine in Theory and Practice. *Ukrainian Research Institute Harvard University*. URL: <https://www.huri.harvard.edu/tcup-conference-2024> (дата звернення: 16.01.2025).

38. Harvard Ukrainian Studies. *The Journal of the Ukrainian Research Institute at Harvard University*. URL: <https://www.husj.harvard.edu/volumes/volume-39-number-1-2-2022> (дата звернення: 16.01.2025).

39. Harvard Ukrainian Summer Institute. *Ukrainian Research Institute Harvard University*. URL: <https://www.huri.harvard.edu/harvard-ukrainian-summer-institute> (дата звернення: 17.01.2025).

40. Historic Podillya. URL: <https://www.gis.huri.harvard.edu/historic-podillya> (дата звернення: 17.01.2025).

41. Historical atlas. *Ukrainian Research Institute Harvard University*. URL: <https://www.gis.huri.harvard.edu/historical-atlas> (дата звернення: 17.01.2025).

42. History & Mission. *Stanford University*. URL: <https://crees.stanford.edu> (дата звернення: 17.01.2025).

43. Landscapes of War, Landscapes of Victory: Ukraine's Changing Environment. *Ukrainian Research Institute Harvard University*. URL: <https://www.huri.harvard.edu/tcup-conference> (дата звернення: 17.01.2025).

44. Mark Andryczyk. *Columbia University in the city of New York. Harriman Institute*. URL: <https://harriman.columbia.edu/person/mark-andryczyk/> (дата звернення: 18.01.2025).

45. Message from the Director. *Ukrainian Research Institute Harvard University*. URL: <https://www.huri.harvard.edu/message-director> (дата звернення: 18.01.2025).

46. Program Temerty Contemporary Ukraine. URL: <https://www.huri.harvard.edu/temerty-contemporary-ukraine-program> (дата звернення: 18.01.2025).

47. Rebuilding Ukraine. Rebuilding the world. *Ukrainian Research Institute Harvard University*. URL: <https://www.huri.harvard.edu/tcup-conference-2023-in-ukr> (дата звернення: 19.01.2025).

48. Rus' Genealogy. Project. *Ukrainian Research Institute Harvard University*. URL: <https://www.gis.huri.harvard.edu/rus-genealogy> (дата звернення: 19.01.2025).

49. Shevchenko Scientific Society

(Наукове товариство ім. Шевченка). *Bookstore*. URL: <https://shevchenko.org/books/> (дата звернення: 19.01.2025).

50. Slavic Languages and Literatures. *Yale University*. URL: <https://slavic.yale.edu> (дата звернення: 20.01.2025).

51. Spring 2025: courses in Ukrainian Studies. *Columbia University. Harriman Institute*. URL: <https://harriman.columbia.edu/wp-content/uploads/2025/01/SPRING-2025-COURSES-IN-UKRAINIAN-STUDIES-updated.pdf> (дата звернення: 20.01.2025).

52. The Centre for Ukrainian Canadian Studies. *University of Manitoba. Faculty of Arts*. URL: <https://umanitoba.ca/arts/centre-ukrainian-canadian-studies> (дата звернення: 20.01.2025).

53. The Golden Age of Kyivan Rus. *Ukrainian Research Institute Harvard University*. URL: <https://www.gis.huri.harvard.edu/golden-age-kyivan-rus> (дата звернення: 21.01.2025).

54. The Great Famine Project. *Ukrainian Research Institute Harvard University*. URL: <https://www.gis.huri.harvard.edu/great-famine-project> (дата звернення: 21.01.2025).

55. «The Making of Modern Ukraine». URL: <https://online.yale.edu/courses/making-modern-ukraine> (дата звернення: 22.01.2025).

56. The Shevchenko Scientific Society in the Context of Ukrainian Intellectual History: 150th Anniversary Conference. *Shevchenko Scientific Society*. URL: <https://shevchenko.org/event/150th-anniversary-of-shevchenko-scientific-society-conference/> (дата звернення: 22.01.2025).

57. Timothy Snyder. «Bird White Housum Professor of History». *Yale University*. URL: <https://web.archive.org/web/20120126144130/http://www.yale.edu/history/faculty/snyder.html> (дата звернення: 22.02.2025).

58. Ukrainian Studies Program. *Columbia University on the city of New York*. URL: <https://harriman.columbia.edu/programs/ukrainian-studies-program> (дата звернення: 23.01.2025).

59. Ukrainian Studies Program. *Columbia University. Harriman Institute*. URL: <https://>

harriman.columbia.edu/research-regions/ukraine/ (дата звернення: 23.01.2025).

60. Valentina Izmirlieva. *Columbia University in the city of New York*. URL: <https://harriman.columbia.edu/person/valentina-izmirlieva> (дата звернення: 23.01.2025).

REFERENCES

1. University of Alberta. *Faculty of Arts. Canadian Institute of Ukrainian Studies. Projects. Witnessing War in Ukraine. Summer Institute 2024*. [online] Available at: <https://www.ualberta.ca/en/canadian-institute-of-ukrainian-studies/projects/witnessing-war-ukraine/index.html> [Accessed 25 Jan. 2025]. [in Ukr.]

2. University of Alberta. *Faculty of Arts. Canadian Institute of Ukrainian Studies. Projects. Historians and War: Reimagining the Future*. [online] Available at: <https://www.ualberta.ca/en/canadian-institute-of-ukrainian-studies/projects/historians-and-the-war.html> [Accessed 25 Jan. 2025]. [in Ukr.]

3. University of Alberta. *Faculty of Arts. Canadian Institute of Ukrainian Studies. Projects. City and War: Interview*. [online] Available at: <https://www.ualberta.ca/en/canadian-institute-of-ukrainian-studies/projects/city-and-war.html> [Accessed 25 Jan. 2025]. [in Ukr.]

4. Antoniuk, T. *Ukrainian Free Academy of Sciences (UVAN): Mission and Achievements*. (Based on publications from the collection of the Department of Foreign Ukrainian Studies of the Institute of Bibliography of the V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine). [online] Available at: <http://conference.nbuv.gov.ua/report/view/id/998> [Accessed 25 Jan. 2025]. [in Ukr.]

5. Arkhimovych, O. (1969). *Results of the Activities of the Ukrainian Free Academy of Sciences in the 1967/8 Academic Year*. New York, 10 p. [in Ukr.]

6. Dagmara Turchyn-Duvirak. *Taras Shevchenko Scientific Society in Personal Memories and Reflections*. [online] Available at: <https://ntsh.ca/wp-content/uploads/2024/11/%D0%9D%D0%A2%D0%A8-%D0%A1%D0%AC%D0%9E%D0%93%D0%9E%D0%94%D0%9D%D0%86-%D0%86-%D0%97%D0%90%D0%9>

2%D0%A2%D0%A0%D0%90.pdf [Accessed 25 Jan. 2025]. [in Ukr.]

7. Krasnodemska, I. (2015). The Development of Ukrainian Studies in the USA and Canada (1970s–1980s). *Scientific Notes of the National University of Ostroh Academy. Historical Sciences*. Issue 23, pp. 97–103. [in Ukr.]

8. Krasnodemska, I. (2003). Development of Ukrainian Studies Problems by Scientists of the Ukrainian Academy of Sciences. *Ukrainoznavstvo* (Ukrainian Studies). No. 4, pp. 403–407. [in Ukr.]

9. Kupchynskyi, O. (2010). Shevchenko Scientific Society. *Encyclopedia of the History of Ukraine*: Vol. 7. NAS of Ukraine. Institute of History of Ukraine. Kyiv, pp. 203–211. [in Ukr.]

10. Murphy, N. (2005). Ukrainian Studies Scientific Institutions in the USA (Second Half of the 20th Century – Beginning of the 21st Century). *Scientific Works of the Faculty of History of Zaporizhzhia State University. Zaporizhzhia*, Vol. 19, pp. 381–386. [in Ukr.]

11. *Shevchenko Scientific Society. Shevchenko in America (Society Activities from May 15, 2010 to May 21, 2011)*. [online] Available at: <https://ntsh.org/content/naukove-tovaristvo-im-shevchenka-b-americi> [Accessed 10 Jan. 2025]. [in Ukr.]

12. A New Step in Cooperation and Solidarity: the Center for Ukrainian Studies will Begin Work in Notre Dame. [online] *Ukrainian Catholic University*. Available at: <https://ucu.edu.ua/news/novyj-krok-u-spivpratsi-ta-solidarnosti-v-notr-dami-rozpochne-robotu-tsentrukrayinskyh-studij/> [Accessed 10 Jan. 2025]. [in Ukr.]

13. New Publications by Members of Shevchenko Scientific Society. (2023). *Biuleten Naukovoho Tovarystva im. Shevcheknka* (Bulletin of Shevchenko Scientific Society). No. 55–56, pp. 37–40. [online] Available at: https://shevchenko.org/wp-content/uploads/2024/04/BULLETIN_56_WEB.pdf [Accessed 10 Jan. 2025]. [in Ukr.]

14. *One of the Leading Centers of Ukrainian Studies Abroad is the Canadian Institute of Ukrainian Studies (CIUS) at the University of*

Alberta (Canada). November 29, 2024. [online] Diaspora.ua. Available at: [online] Available at: https://www.facebook.com/history.diaspora/photos/1159011576230267/?_rdr [Accessed 15 Jan. 2025]. [in Ukr.]

15. Oksana Klymenko. Senior Lecturer, History Department, National University of Kyiv-Mohyla Academy. [online] Available at: <https://www.huri.harvard.edu/people/oksanaklymenko> [Accessed 15 Jan. 2025]. [in Eng.]

16. *Fall Courses in Ukrainian Studies 2024. Ukraine*. [online] Available at: <https://harriman.columbia.edu/wp-content/uploads/2024/08/FALL-2024-COURSES-IN-UKRAINIAN-STUDIES-1-1.pdf> [Accessed 15 Jan. 2025]. [in Eng.]

17. Palamarchuk, N., Radetska, O. (2016). Ukrainian Diaspora in Canada and Its Contribution to the Formation of an Independent Ukrainian State. *Pages of History: Collection of Scientific Works*. Issue 42, pp. 129–137. [in Ukr.]

18. Plazova, T. (2010). Socio-Political and Cultural-Educational Activities of Scientific Centers of the Ukrainian Diaspora in the USA. *Ukrainian National Idea*. Issue 22, pp. 28–33. [in Ukr.]

19. *Petro Iatsyka Program for the Study of Ukraine*. [online] Available at: <https://inter.kpnu.edu.ua/uk/prohrama-petra-iatsyka-dliadoslidzhennia-ukrainy-ochikuiutsia-zaiavkyvid-kandydativ-na-2020-2021-navchalnyi-rik/> [Accessed 12 Jan. 2025]. [in Ukr.]

20. Protasova, A. (2020). Natalia Khanenko-Friesen: “For me, Dialogue is one of the Future Priorities of the Canadian Institute of Ukrainian Studies”. *Krytyka*. October. [online] Available at: <https://krytyka.com/ua/articles/nataliya-khanenko-friesen-dlya-mene-diyaloh-ieodnym-iz-maybutnikh-priorytetiv-kanadskoho> [Accessed 12 Jan. 2025]. [in Ukr.]

21. *Annual Report St. Andrew's College*. (2023). [online] Available at: <https://umanitoba.ca/st-andrews-college/sites/st-andrews-college/files/2024-02/2023-sac-annual-report.pdf> [Accessed 12 Jan. 2025]. [in Ukr.]

22. Light of the “Ukrainian Night”: A

- Yale Historian on the Revolution of Dignity. *Harvard University*. 02 December 2018. [online] Available at: <https://surl.li/rlwrwv> [Accessed 13 Jan. 2025]. [in Ukr.]
23. *Speech by Former Head Dariia Darevysh at the 75th Anniversary of the National Technical School in Canada*. [online] Available at: <https://surl.li/nmdcav> [Accessed 12 Feb. 2025]. [in Ukr.]
24. Solonska, N. (2017). 125 Years of the Ukrainian Community in Canada. *Ukrainian Canadiana: an Annotated Index of Publications from the Collection of the National Library of Ukraine Named after V. I. Vernadskyi*. Kyiv, pp. 7–23. [in Ukr.]
25. Solonska, N. (2017). *Ukrainian Canadiana: an Annotated Index of Publications from the Collection of the National Library of Ukraine Named after V. I. Vernadskyi*. Kyiv, 176 p. [in Ukr.]
26. *Ukrainian and Crimean Tatar Studies Abroad: A Study of the State and Needs*. (2022). Kyiv, 112 p. [in Ukr.]
27. *Ukrainian and Crimean Tatar Studies in the World: main Areas of Activity and (Self) Presentation of Scientific and Educational Institutions*. (2021). Kyiv, 33 p. [in Ukr.]
28. *Ukrainian Free Academy of Sciences is 75*. [online] Available at: <http://www.nbu.gov.ua/node/5348> [Accessed 14 Jan. 2025]. [in Ukr.]
29. “What were we Asked about Ukraine?”: *What Ukrainian Students are Learning Around the World*. June 17, 2021. [online] Available at: <http://blog.ed-era.com/shcho-po-ukrayini-zadavali> [Accessed 14 Jan. 2025]. [in Ukr.]
30. *Center for Ukrainian Canadian Studies*. [online] Available at: <https://vsesvit.miok.lviv.ua/schools/330> [Accessed 14 Jan. 2025]. [in Ukr.]
31. *On March 13, 1949, the Ukrainian Free Academy of Sciences Began its Activities in Canada*. March 13, 2023. [online] Diaspora.ua. Available at: <https://www.facebook.com/history.diaspora/photos/a.516538005518814/1586297791876158/> [Accessed 14 Jan. 2025]. [in Ukr.]
32. A Ukrainian Studies Hub at Notre Dame. *Nanovic Institute for European Studies*. [online] Available at: <https://nanovic.nd.edu/about/ukrainian-studies-hub/> [Accessed 15 Jan. 2025]. [in Eng.]
33. About Mapa. *Ukrainian Research Institute Harvard University*. [online] Available at: <https://www.gis.huri.harvard.edu/about> [Accessed 15 Jan. 2025]. [in Eng.]
34. All CISAC People. Visitors and Affiliates. Steven Pifer. *Stanford University*. [online] Available at: <https://cisac.fsi.stanford.edu/people/steven-pifer> [Accessed 16 Jan. 2025]. [in Eng.]
35. *Centre for Ukrainian Canadian Studies. December 2023 Newsletter*. [online] Available at: <https://umanitoba.ca/arts/sites/arts/files/2024-05/cucs-newsletter-dec2023.pdf> [Accessed 16 Jan. 2025]. [in Eng.]
36. Contemporary Atlas. *Ukrainian Research Institute Harvard University*. [online] Available at: <https://www.gis.huri.harvard.edu/contemporary-atlas> [Accessed 16 Jan. 2025]. [in Eng.]
37. Decolonizing Ukraine in Theory and Practice. *Ukrainian Research Institute Harvard University*. [online] Available at: <https://www.huri.harvard.edu/tcup-conference-2024> [Accessed 16 Jan. 2025]. [in Eng.]
38. Harvard Ukrainian Studies. *The Journal of the Ukrainian Research Institute at Harvard University*. [online] Available at: <https://www.husj.harvard.edu/volumes/volume-39-number-1-2-2022> [Accessed 16 Jan. 2025]. [in Eng.]
39. Harvard Ukrainian Summer Institute. *Ukrainian Research Institute Harvard University*. [online] Available at: <https://www.huri.harvard.edu/harvard-ukrainian-summer-institute> [Accessed 17 Jan. 2025]. [in Eng.]
40. *Historic Podillya*. [online] Available at: <https://www.gis.huri.harvard.edu/historic-podillya> [Accessed 17 Jan. 2025]. [in Eng.]
41. Historical Atlas. *Ukrainian Research Institute Harvard University*. [online] Available at: <https://www.gis.huri.harvard.edu/historical-atlas> [Accessed 17 Jan. 2025]. [in Eng.]
42. History & Mission. *Stanford University*.

[online] Available at: <https://creees.stanford.edu> [Accessed 17 Jan. 2025]. [in Eng.]

43. Landscapes of War, Landscapes of Victory: Ukraine's Changing Environment. *Ukrainian Research Institute Harvard University*. [online] Available at: <https://www.huri.harvard.edu/tcup-conference> [Accessed 17 Jan. 2025]. [in Eng.]

44. Mark Andryczyk. *Columbia University in the City of New York. Harriman Institute*. [online] Available at: <https://harriman.columbia.edu/person/mark-andryczyk/> [Accessed 18 Jan. 2025]. [in Eng.]

45. Message from the Director. *Ukrainian Research Institute Harvard University*. [online] Available at: <https://www.huri.harvard.edu/message-director> [Accessed 18 Jan. 2025]. [in Eng.]

46. *Program Temerty Contemporary Ukraine*. [online] Available at: <https://www.huri.harvard.edu/temerty-contemporary-ukraine-program> [Accessed 18 Jan. 2025]. [in Eng.]

47. Rebuilding Ukraine. Rebuilding the World. *Ukrainian Research Institute Harvard University*. [online] Available at: <https://www.huri.harvard.edu/tcup-conference-2023-in-ukr> [Accessed 19 Jan. 2025]. [in Eng.]

48. Rus' Genealogy. Project. *Ukrainian Research Institute Harvard University*. [online] Available at: <https://www.gis.huri.harvard.edu/rus-genealogy> [Accessed 19 Jan. 2025]. [in Eng.]

49. Shevchenko Scientific Society *Bookstore*. [online] Available at: <https://shevchenko.org/books/> [Accessed 19 Jan. 2025]. [in Eng.]

50. Slavic Languages and Literatures. *Yale University*. [online] Available at: <https://slavic.yale.edu> [Accessed 20 Jan. 2025]. [in Eng.]

51. Spring 2025: Courses in Ukrainian Studies. *Columbia University. Harriman Institute*. [online] Available at: <https://harriman.columbia.edu/wp-content/uploads/2025/01/SPRING-2025-COURSES-IN-UKRAINIAN-STUDIES-updated.pdf> [Accessed 20 Jan. 2025]. [in Eng.]

52. The Centre for Ukrainian Canadian

Studies. *University of Manitoba. Faculty of Arts*. [online] Available at: <https://umanitoba.ca/arts/centre-ukrainian-canadian-studies> [Accessed 20 Jan. 2025]. [in Eng.]

53. The Golden Age of Kyivan Rus. *Ukrainian Research Institute Harvard University*. [online] Available at: <https://www.gis.huri.harvard.edu/golden-age-kyivan-rus> [Accessed 21 Jan. 2025]. [in Eng.]

54. The Great Famine Project. *Ukrainian Research Institute Harvard University*. [online] Available at: <https://www.gis.huri.harvard.edu/great-famine-project> [Accessed 21 Jan. 2025]. [in Eng.]

55. "The Making of Modern Ukraine." [online] Available at: <https://online.yale.edu/courses/making-modern-ukraine> [Accessed 22 Jan. 2025]. [in Eng.]

56. The Shevchenko Scientific Society in the Context of Ukrainian Intellectual History: 150th Anniversary Conference. *Shevchenko Scientific Society*. [online] Available at: <https://shevchenko.org/event/150th-anniversary-of-shevchenko-scientific-society-conference/> [Accessed 22 Jan. 2025]. [in Eng.]

57. Timothy Snyder "Bird White Housum Professor of History." *Yale University*. [online] Available at: <https://web.archive.org/web/20120126144130/http://www.yale.edu/history/faculty/snyder.html> [Accessed 22 Jan. 2025]. [in Eng.]

58. Ukrainian Studies Program. *Columbia University on the city of New York*. [online] Available at: <https://harriman.columbia.edu/programs/ukrainian-studies-program> [Accessed 23 Jan. 2025]. [in Eng.]

59. Ukrainian Studies Program. *Columbia University. Harriman Institute*. [online] Available at: <https://harriman.columbia.edu/research-regions/ukraine/> [Accessed 23 Jan. 2025]. [in Eng.]

60. Valentina Izmirlieva. *Columbia University in the city of New York*. [online] Available at: <https://harriman.columbia.edu/person/valentina-izmirlieva> [Accessed 23 Jan. 2025]. [in Eng.]

Summary

DEVELOPMENT TRENDS OF UKRAINIAN STUDIES CENTERS
IN THE USA AND CANADA AND FUTURE HORIZONS
OF THEIR ACTIVITIES

Iryna KRASNODEMSKA

orcid.org/0000-0001-5552-9073

Candidate of Historical Sciences, senior research fellow
of RIUS of Taras Shevchenko National University of Kyiv
email: kiisof@ukr.net

Yuliana SHYNKARYK

orcid.org/0000-0002-1629-5910

junior research fellow
of RIUS of Taras Shevchenko National University of Kyiv
email: shynkaryk.iuliana@gmail.com

Relevance of the research. The modern development of Ukrainian Studies remains largely focused on the study and popularization of knowledge about Ukraine and Ukrainian identity within the country itself, although it partly continues to rely on the inertia of pre-war achievements. However, after the Revolution of Dignity, the annexation of Crimea, the war in Donbas, and especially as a result of Russia's full-scale invasion on February 24, 2022, geopolitical circumstances have undergone dramatic changes. The courageous resistance of the Ukrainian people, the solidarity of Western countries in supporting Ukraine, and the large-scale acceptance of refugees in many countries of the world have awakened significant global interest in Ukraine. Over the past decades, Ukrainian Studies have often been lost in the shadow of Slavic Studies or Eastern European Studies, where Russian studies have dominated. However, Ukraine is now paying increasing attention to the development of Ukrainian studies abroad, treating it as a powerful tool of cultural diplomacy and foreign policy influence. Spreading knowledge about Ukraine and consolidating the international community around this topic have become key priorities.

The **purpose** of the article is an analysis of the activities of major scientific centres in the USA and Canada in the field of Ukrainian Studies, the identification of development trends and the most relevant topics, and promising areas of future Ukrainian Studies in these countries.

Conclusions. Ukrainian Studies centres in the USA and Canada currently cooperate with other institutions in Ukraine and the world, which contributes to the development of Ukrainian Studies, their integration into the global academic environment, a deeper understanding of Ukraine, and the dissemination of knowledge about it at the international level, which is of particular importance in the context of the Russian-Ukrainian war and modern geopolitical challenges.

Having analyzed the topics of scientific research of the main Ukrainian centres in these countries in recent years, we have concluded that the priority areas of Ukrainian Studies in these countries are currently: the Holodomor in Ukraine in 1923-1933; problems of

modern Ukraine, in particular its internally displaced population; oral history of the modern Russian-Ukrainian war; problems of reintegration of temporarily occupied Ukrainian territories; future reconstruction of Ukraine; Russia's environmental crimes during the current war; the imperial experience of Ukraine of the 17th–20th centuries; reasons and consequences of Euromaidan and the Revolution of Dignity of 2013 – 2014; linguistics, literary, church and religious studies, etc. In the future, scholars need to prepare original scientific research on the above-mentioned Ukrainian Studies issues.

Keywords: Ukraine, Ukrainian Studies, Ukrainian studies, USA, Canada, research, centres.